

13 juli 2020

nummer 139a

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

OP DE VALREEP

Inhoud

1	Inleiding	1
2	Aanmeldingen wo	1
3	Inschrijving buitenlandse studenten: standpunt OCW	2
4	Online studeren in de VS – speelt het ook in Nederland?	2
5	Aanvulling op de zeer hoger percentages geslaagden in het Noorden	4
6	Wederzijdse erkenning van diploma's, internationaal	5
7	Extra Kamervragen over vertraging en geen compensatie	7
8	Europese Commissie: onderwijs als drijvende kracht achter het uit de crisis komen	9
9	Motie over aanpassing toelatingseisen pabo	10

1 Inleiding

In deze laatste nieuwsbrief van het studiejaar 2019-2020 weer een aantal berichten die in de afgelopen periode al dan niet uw aandacht hebben getrokken. Mogelijk heeft u ze gemist of er is geen tijd geweest om ze tot u te nemen.

In het komende jaar willen we proberen door te gaan met deze opzet, gelet op de reacties die we hebben mogen ontvangen. Het is zo bij elkaar te zien als een archief maar ook als een bron, mocht er nog eens iets moet worden nagekeken. Heeft u tips, verwijzingen, links... we houden ons altijd aanbevelen.

2 Aanmeldingen wo

Hierbij de stand van zaken als het gaat om de vooraanmeldingen bij het wetenschappelijk onderwijs, per 6 juli.

	Aanmeldingen Studiejaar 2019/20		Aanmeldingen Studiejaar 2020/21		Verskil ten opzichte van dezelfde week vorig jaar
13	69.934	25-03-19	74.918	23-03-20	7,1%
14	71.725	01-04-19	77.178	30-03-20	7,6%
15	74.643	08-04-19	79.057	06-04-20	5,9%
16	77.433	15-04-19	80.295	13-04-20	3,7%
17	81.299	22-04-19	83.023	20-04-20	2,1%
18	88.007	29-04-19	85.595	27-04-20	-2,7%
19	93.558	06-05-19	89.952	04-05-20	-3,9%
20	93.410	13-05-19	91.058	11-05-20	-2,5%
21	93.072	20-05-19	92.409	18-05-20	-0,7%
22	93.240	27-05-19	94.607	25-05-20	1,5%
23	93.255	03-06-19	99.300	01-06-20	6,5%
24	92.645	10-06-19	98.207	08-06-20	6,0%
25	91.454	17-06-19	97.870	15-06-20	7,0%
26	90.966	24-06-19	96.602	22-06-20	6,2%
27	90.456	01-07-19	96.404	29-06-20	6,6%
28	89.666	08-07-19	95.965	06-07-20	7,0%
29	88.920	15-07-19			

Het blijft lastig om de cijfers te vergelijken met vorig jaar, gelet op de verschuiving van de deadline van 1 mei naar 1 juni, en vooral gelet op de onzekerheid met betrekking tot de instroom die mag worden verwacht vanuit het buitenland. Universiteiten als Twente en Maastricht kennen meer dan 30%, ja zelf rond de 50% buitenlandse studenten. Mogelijk dat daarvan ook al een deel naar huis is gegaan en niet meer terugkeert.

Buitenlandse studenten hadden zich ook moeten inschrijven voor 1 juni. Maar als ze een Master willen gaan doen, kunnen ze toch voorwaardelijk aan de studie beginnen. Hieronder gaan we daar verder op in.

We zien dus wel dat het aantal aanmeldingen bij de universiteiten zo'n vijf weken na 1 juni met zo'n 3500 is teruggelopen. Vorig jaar was dat slechts een afname van zo'n 900 personen. Maar de omstandigheden zijn zo verschrikkelijk anders dat een goede vergelijking niet echt zinvol is. De universiteiten zullen het gaan merken in de komende maanden.

3 Inschrijvingen internationale studenten hbo en wo: standpunt OCW

De TK maakte zich in de afgelopen weken zorgen over de mogelijkheden voor studenten uit het buitenland om hier te gaan studeren. Kunnen ze wel komen, krijgen ze in voorkomend geval wel een verblijfsvergunning, krijgen ze steun, mogelijk ze ook alvast beginnen, enz.? Er werden op dit punt vragen aan de Minister gesteld. Hierbij een vraag uit die lijst, met het antwoord.

Vraag: Kunt u aangeven wat de deadline voor internationale studenten is die door maatregelen rondom het coronavirus problemen ervaren bij het verzamelen van de benodigde documenten voor aanmelding voor de opleiding en verblijfsvergunning?

Antwoord: Voor internationale studenten geldt net als voor Nederlandse studenten dat de datum waarop zij zich uiterlijk kunnen aanmelden voor een studie is verschoven van 1 mei naar 1 juni.

Vervolgens wordt in overleg met de betreffende instelling beoordeeld welke documenten en bewijsstukken er nodig zijn van de student en wordt bij de IND de aanvraag voor een verblijfsvergunning gedaan. Instellingen worden verzocht om aanvragen voor verblijfsvergunningen onverwijld in te dienen bij de IND om deze tijdig in behandeling te laten nemen. Er wordt t.a.v. de eis dat internationale studenten een taaltoets Engels afleggen, tijdelijk de mogelijkheid geboden om de online varianten van bestaande toetsen (die genoemd worden in de Gedragscode internationale studenten in het hoger onderwijs) af te leggen. Hiermee wordt tegemoetgekomen aan het feit dat veel talentcentra gesloten zijn en het dus moeilijk is voor internationale studenten om hier op tijd aan te voldoen.

Met het wetsvoorstel Tweede Verzamelwet COVID-19, wordt het voor internationale studenten, net als voor Nederlandse studenten, die willen instromen in een masteropleiding, mogelijk om voorwaardelijk te worden ingeschreven. Het is net als op grond van de huidige wet ook in het wetsvoorstel aan instellingen om te beoordelen of deze studenten toelaatbaar zijn.

Het uitgangspunt is dat de student die voorwaardelijk wordt ingeschreven, maximaal een jaar de tijd krijgt om alsnog te voldoen aan de toelatingseisen.

Internationale studenten die vanwege de uitbraak van COVID-19 hun buitenlandse diploma niet hebben behaald, kunnen niet instromen in een bacheloropleiding in Nederland. Vanwege de onvergelijkbaarheid van het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs in het buitenland, is het extra moeilijk voor instellingen om bij het ontbreken van een diploma, de geschiktheid van de student voor het kunnen volgen van de bacheloropleiding in Nederland te beoordelen.

Het meest opvallende is dus iemand die in het eigen land het diploma niet heeft kunnen behalen, en dat ook simpelweg te wijten kan zijn aan het virus, zich niet mag inschrijven voor een bacheloropleiding. Het kunnen vergelijken is simpelweg al lastig – al zou dan wel kunnen via een beoordeling door het NUFFIC – maar het bezien of zo iemand voldoet aan de eisen die we hier stellen aan een voorwaardelijke toelating is gewoon onmogelijk. Ook als ze hier dan al zouden zijn en het blijkt allemaal mis te gaan, is het eind december 'terugsturen' een optie die niet moet ontstaan.

4 Online-studie en studenten van buiten de USA: dreiging... speelt het ook in Nederland?

Vorige week verscheen een persbericht (zie aan het eind van deze paragraaf) over de dreiging voor buitenlandse studenten in de VS, als ze alleen maar online de lessen gaan volgen. Blijven ze dat doen, dan moeten ze op een gegeven moment de VS verlaten. Het gaat om studenten met een

bepaald type verblijfsvergunning die er alleen maar een opleiding willen volgen, dus ook aan een hogeschool of universiteit.

Online kan overal...

Kennelijk wordt het alleen maar online doen van een studie niet als een voldoende reden gezien om ook fysiek in de VS te zijn. Het klopt dat de plaats waar de student de laptop heeft neergezet in principe overal kan zijn, en dat het gebruikmaken van de algemene en publieke voorzieningen vervolgens niet of nauwelijks nodig is.

Deze studenten betalen wel erg veel geld, net als degenen die er zelf voor kiezen op buiten de VS een online studie te doen, vaak met het oog om een diploma te verwerven van een goed aangeschreven instelling.

Logisch dus dat deze studenten een tweede studie gaan doen, al is het op een ander niveau of met een programma van zeer beperkte omvang – maar wel op school te volgen. Het lijkt er daarmee op dat alle instellingen zodanig geschrokken zijn dat er toch allerlei fysieke contactmomenten zullen worden ingebouwd.

Wat als buitenlandse studenten alleen online studeren in Nederland...

Een situatie die als het ware in het verlengde van wat er nu uit de VS komt overwaaien, is hoe in ons land wordt omgegaan met degenen die alleen maar online studeren bij een Nederlandse bekostigde instelling. Overigens staat dit los van de vraag in hoeverre er een discussie komt over allerlei zaken die met afstandsonderwijs te maken hebben (en al een flink aantal jaren op de 'te doen kastplank' liggen), zoals: borging kwaliteit, doelmatigheid, rol docent, bijdrage aan de kerntaken van het hbo en wo, de begeleiding, enz.

De berichten die de Nederlandse hogescholen en universiteiten afgeven is dat ze niet volledig zullen overgaan op afstandsonderwijs. Er zullen altijd meerdere momenten zijn waarop de studenten fysiek onderwijs zal hebben, dus met practica, groepslessen en projecten.

Maar hoe zit het met nieuwe studenten uit landen als de VS, China en allerlei andere landen die oranje op de wereldkaart staan ingekleurd en waarvan mag worden verwacht dat dit gezondheidsoordeel nog wel een behoorlijke tijd blijft gehandhaafd? Ze mogen zich nu online aanmelden en alle stukken op die wijze aanleveren. Maar als het 1 september is – ook denkend aan 1 oktober als de 'teldatum' – en ze kunnen zich nog niet hier laten zien, wat dan? Bovendien is het vrijwel nooit mogelijk om alle onderwijseenheden op afstand te verzorgen, dus het mag niet te lang duren, de tijd dat de student zich niet aan de poort van de instelling kan komen melden.

Hoe gaat de overheid hiermee om? Wordt er een deadline ingesteld om zich hier ook fysiek te laten inschrijven, met een woonplek e.d.? En kan het dan zo zijn dat de student niet gaat meetellen voor een eventuele bekostiging (afhankelijk van het type opleiding en het land van afkomst)? En moet de inschrijving worden gecancelled?

Een aanvullend punt is dat iemand die een Nederlands diploma wil verwerven, formeel een groot deel van het programma in Nederland moet studeren. Voor een masteropleiding waarbij de vertraging in het hier fysiek kunnen komen blijft oplopen, kan dit een groot probleem opleveren.

Persbericht VS en verblijfsvergunning (8 juli 2020)

Buitenlandse studenten in de VS van wie de opleiding het komende semester alleen online lessen aanbiedt, moeten het land verlaten. Ze mogen alleen blijven als ze overstappen naar een school of universiteit die de klaslokalen wel gaat heropenen.

Dat blijkt uit een aankondiging van Immigration and Customs Enforcement (ICE), het Amerikaanse agentschap dat zich bezighoudt met het uitvoeren van de immigratiewetgeving in de VS, over een nieuwe regel die is voorgesteld door het Witte Huis.

Het door ICE aangestuurde Student and Exchange Visitor Program (SEVP), dat bepaalt op basis waarvan studenten met een niet-Amerikaanse nationaliteit een F1-studentenvisum krijgen, stond het volgen van online lessen in de lente en zomer van dit jaar wel toe. In de herfst mogen deze studenten echter alleen blijven als ten minste een deel van hun lessen offline plaatsvindt. Anders schenden ze de voorwaarden van hun studentenvisum en lopen ze kans gedeporteerd te worden, aldus een verklaring.

Veel scholen en universiteiten in de VS zijn vanwege het coronavirus overgestapt op virtueel onderwijs. In het schooljaar 2018-2019 stonden 269.383 buitenlandse studenten ingeschreven in het Amerikaanse hoger onderwijs. De maatregel kan verregaande gevolgen hebben voor universiteiten, die zich volgens *The New York Times* nu opnieuw over hun virtuele lesrooster voor de herfst buigen. Buitenlandse studenten betalen vaak het volle pond en zijn een flinke inkomstenbron voor Amerikaanse onderwijsinstellingen.

Volgens de krant proberen veel studenten uit het buitenland zich inmiddels in te schrijven voor offline lessen, zelfs als die buiten de gekozen studierichting vallen.

5 Een aanvulling op de zeer hoge slagingspercentages

Kortgeleden is bericht gedaan van de cijfers die het Dagblad van het Noorden bekend maakte over de slagingspercentages bij de scholen voor havo en vwo. Die blijken significant hoger te zijn, alle scholen bij elkaar genomen.

Enige maanden geleden hebben we bovendien een 'voorspelling' gepubliceerd uit de WiskundE-brief. Daarin werd gesteld dat zonder een centraal landelijk eindexamen de eindcijfers voor wiskunde bij het voortgezet een stuk hoger zouden uitvallen, op basis van een analyse van die cijfers van de laatste jaren.

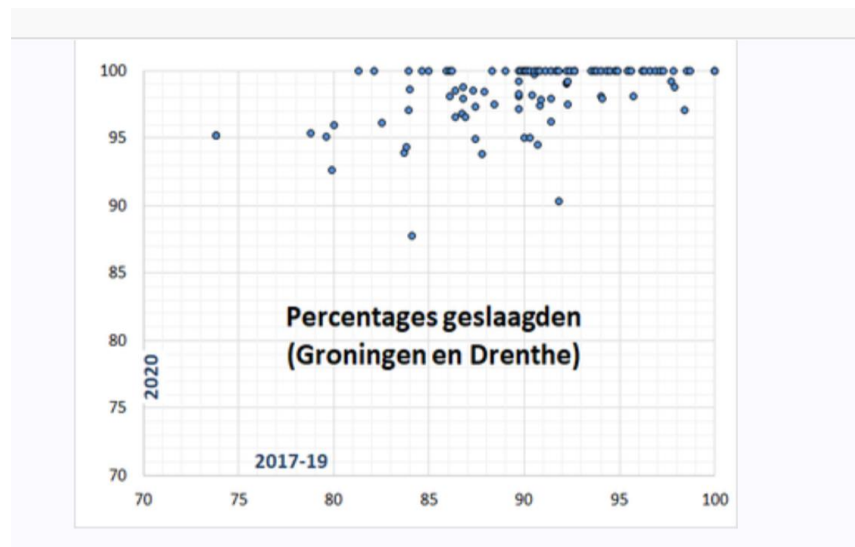
Het is dan ook niet meer dan logisch dat in de meest recente WiskundE-brief een artikel verscheen waarbij alle cijfers per school onder het vergrootglas werden gelegd. We nemen dat stuk hier gewoon over. Opvallend is dat er grote verschillen tussen de scholen zijn, en dat zal ongetwijfeld aanleiding zijn voor de overheid om daar na de zomervakantie, als alle gegevens bekend zijn, nog eens goed naar te kijken.

WiskundE-brief (5 juli 2020)

Iedereen geslaagd?

Het lijkt erop dat er dit jaar veel meer leerlingen hun diploma hebben behaald dan in voorgaande jaren. Landelijke cijfers ontbreken maar een overzicht van scholen in Groningen en Drenthe geeft een duidelijk beeld.

Het *Dagblad van het Noorden* heeft van zoveel mogelijk scholen voor voortgezet onderwijs nagegaan hoeveel procent van de leerlingen er geslaagd is en dat vergeleken met de cijfers van de drie voorgaande jaren. Hieronder heb ik een poging gedaan om die gegevens in een puntenwolk samen te vatten.

Ik maak bij dit overzicht een voorbehoud: ik heb de gegevens voor vmbo basis en beroeps niet in dit overzicht verwerkt. Daar lagen de slagingspercentages in de voorgaande jaren namelijk al boven de 95%.

Groot verschil op havo

De verschillen vallen vooral bij de havo-opleidingen op. In de voorgaande jaren lag het percentage geslaagden op het havo in Groningen en Drenthe zo ongeveer tussen de 80% en 90%. Dit jaar was dat gemiddelde ongeveer 97%. Het percentage geslaagden op het havo lag daarmee ongeveer 11 procentpunten boven het gemiddelde van de voorgaande drie jaren.

Er zijn overigens wel grote verschillen tussen de afzonderlijke scholen te constateren. Bij een kwart van de scholen ligt het percentage geslaagden slechts een paar procentpunten hoger dan 'normaal'. Er zijn echter ook scholen waarbij het om een verschil van 15 procentpunten of meer gaat.

Verskil mavo minder opvallend

Vorig jaar lag het slagingspercentage in Groningen en Drenthe op het vwo zo rond de 90%. Dit jaar lag dat getal dicht tegen de honderd procent. Bijna de helft van de scholen in Groningen en Drenthe kon melden dat iedereen op het vwo geslaagd was. Op het vmbo GT, zeg maar het mavo, gold dat laatste zelfs voor bijna driekwart van de scholen maar daar slaagde gemiddeld altijd al 94% van de examenkandidaten.

Het beeld dat ik hier schets, wordt in grote lijnen bevestigd door recent onderzoek van de NOS. Ik had erop gehoopt dat er snel landelijke cijfers zouden worden gepubliceerd maar mijn hoop is tot nu toe helaas ijdel gebleken. Ik vrees dat we voor de cijfers van wiskunde zullen moeten wachten tot kerst en wie weet welke andere gebeurtenissen deze cijfers dan weer zullen overschaduwen.

Gk

6 Wederzijdse erkenning van diploma's, internationaal

Er wordt al heel lang, zeker voor het hoger onderwijs in Europa, gesproken over de mogelijkheid om een vorm van automatische, wederzijdse erkenning van diploma's te hebben. Eerst was dat vanwege de afspraken over de graden binnen de zgn. European Higher Education Area, later kwam er nog het European Qualifications Framework (EQF) bij, met in elk land een daarop gebaseerd nationaal raamwerk (hier het NLQF).

Maar het ligt toch lastiger dan iedereen denkt. Elk nationaal systeem kent een eigen aanpak en invulling, en met specifieke interpretaties van de afspraken die internationaal zijn gemaakt. Ook moet er een basis zijn voor het vertrouwen in de diploma's die worden verstrekt. Die is echter niet overal aanwezig, zeker als een diploma wordt gebruikt om ergens anders door te studeren.

De ontvangende instelling moet een systeem hebben voor het bewaken van de kwaliteit van de instroom en ook van hetgeen aan het eind van de studie dient te worden bereikt aan leeruitkomsten en competenties. Denk bijvoorbeeld aan de insteek van de Nederlandse hogescholen die de afgelopen jaren stevig is aangepast, met een focus op meer onderzoek.

NUFFIC, onze organisatie die bij de internationalisering betrokken is, publiceerde vorige week een artikel over de stand van zaken in Europa. Daarbij staan een paar goede voorbeelden centraal o.a. in de Benelux.

NUFFIC:

Met een diploma krijg je niet automatisch toegang tot een vervolgopleiding in het buitenland. Het kost vaak veel tijd en geld om een diploma erkend te krijgen. Dat moet en kan anders. Met Europese afspraken over 'de waarde' van een diploma kunnen onderwijsinstellingen sneller bepalen of zij iemand kunnen toelaten. Automatische erkenning betekent echter niet automatische toegang. De inhoudelijke check blijft belangrijk voor onderwijsinstellingen.

In 2018 is het advies gekomen voor automatische erkenning van diploma's in de Europese Unie. Automatische erkenning betekent dat je automatisch in aanmerking komt voor een opleiding van het ene onderwijsniveau naar het andere. Ofwel: met een bachelor-diploma heb je in Europa in principe toegang tot een masteropleiding. In 2025 moet dit volledig zijn geïmplementeerd in alle lidstaten.

Erkenning is niet meteen toegang

Sommige landen en onderwijsinstellingen schrokken van de term 'automatisch'. "In het begin was het een uitdaging om de betekenis ervan duidelijk te maken", aldus Lucie Trojanova, die bij de

Europese Commissie betrokken is bij automatische erkenning in het hoger onderwijs. “Automatische erkenning betekent niet dat je als onderwijsinstelling ieder diploma moet accepteren. Je moet nog steeds een inhoudelijke check doen.”

Head Admissions Office bij Universiteit van Amsterdam Diana Hense herkent de aanvankelijke angst. “Bij de eerste berichten over automatische erkenning hadden mensen het idee dat je daarvoor iedereen moet toelaten. Die angst is niet nodig. Het gaat om een Europese regeling die ons leven makkelijker moet maken. De inhoudelijke check blijft er altijd. Vooral bij masteropleidingen, die heel specifiek kunnen zijn, kun je nooit automatisch een bachelor aannemen. Als universiteit kunnen we besluiten iemand niet toe te laten tot de opleiding, bijvoorbeeld omdat we uit ervaring weten dat de achtergrond van iemand en de gewenste opleiding niet aansluiten.”

Wat is automatische erkenning?

Officieel luidt de definitie: “Automatische erkenning van een diploma leidt tot het automatische recht van een kandidaat met een kwalificatie van een bepaald niveau om in aanmerking te komen voor toegang tot de arbeidsmarkt of een programma van verder studeren op het volgende niveau in een ander EHEA-land.” Deze definitie komt terug in de aanbeveling van de Europese ministers van Onderwijs (2018) voor het creëren van de Europese onderwijsruimte.

Bij het toepassen van automatische erkenning zijn drie van de vijf hoofdelementen van een kwalificatie automatisch geaccepteerd: het niveau, de kwaliteit en de werklast. Onderwijsinstellingen moeten de overige twee elementen (profiel en leerresultaten) van een kwalificatie nog controleren om te bepalen of iemand voldoet aan de specifieke toegangseisen voor toelating tot een bepaalde opleiding.

Vertrouwen in elkaars onderwijsstelsel

Deze zomer start een onderzoek om in kaart te brengen wat er sinds 2018 is gebeurd en in 2021 moeten de lidstaten de Europese Commissie informeren over de voortgang. Vooralsnog is de ongelijkheid groot, ziet Trojanova. “Niet alle lidstaten zijn even ver. Vooral in Midden- en Oost-Europa moeten ze nog een flinke slag maken.”

Ze ziet nu dat studenten door de uitbraak van Covid-19 bang zijn dat hun resultaten niet worden erkend. “Automatische erkenning kan studenten helpen bij de internationale erkenning van hun diploma. Als een instelling zegt dat je bent geslaagd, dan moet je daarop vertrouwen.”

Automatische erkenning geeft aan dat er vertrouwen is in elkaars onderwijsstelsels, meent Lotte Dijkink van het Secretariaat-Generaal Benelux in Brussel. “Het gaat allemaal om de wil en het vertrouwen in elkaars onderwijsstelsel. Die verschillen weliswaar, maar met op kwaliteitsgaranties gebaseerd vertrouwen komen we stapje voor stapje dichterbij Europese samenwerking.”

De Europese Commissie probeert lidstaten op allerlei manieren te stimuleren. Uiteindelijk moeten zij de automatische erkenning van diploma's gaan toepassen bij nationale onderwijsinstellingen. Inmiddels zijn er al verschillende regionale overeenkomsten.

Benelux als laboratorium

Zo hebben de Benelux-landen in 2015 een beschikking ondertekend voor de niveau-erkenning van bachelor- en masterdiploma's. Volgens Dijkink is daarbij bewust gekozen voor een beschikking boven een verdrag omdat een beschikking sneller tot stand komt. “De afspraken zijn bindend en alle landen moeten de beschikking opnemen in hun nationale wetgeving. De beschikking heeft de samenwerking binnen de Benelux snel kunnen realiseren, zonder op een EU-brede aanpak te moeten wachten. Het heeft ook een laboratoriumfunctie, als test en voorbeeld voor de EU.”

In 2018 is de beschikking uitgebreid naar alle diploma's en graden in het hoger onderwijs, dus naast bachelor en master ook *associate degrees* en doctoraten. Ook de Baltische staten (Estland, Letland en Litouwen) hebben onderlinge afspraken gemaakt. In november 2019 is een intentieverklaring ondertekend tussen de Benelux en de Baltische staten om een verdrag te sluiten.

Dijkink: “Dit is een belangrijke stap op weg naar uitbreiding met meer lidstaten. Buurlanden vertrouwen elkaar sneller. In Europa zijn meer samenwerkingsverbanden door gedeelde taal of mobiliteit, net zoals er voor de beschikking in de Benelux al afspraken waren tussen Nederland en Vlaanderen. Hoe meer landen afspraken maken, hoe makkelijker we die met elkaar kunnen verbinden.”

7 Extra kamervragen over studenten met vertraging en zonder compensatie

De hectiek die optrad na 16 maart als gevolg van de lockdown bracht een heftige dynamiek met zich mee, en nu na nog maar vier maanden (!) is ook het onderwijslandschap op een nooit eerder te voorspellen wijze aangepast. Misschien dat we, als alles weer mogelijk is qua fysiek onderwijs, met een vaccin en andere medicijnen, voor een heel groot deel terugkeren naar de situatie die we als normaal beschouwden, maar het noodgedwongen leerproces zal zeker z'n sporen nalaten en invloed hebben op de vormgeving van opleidingen.

We hebben te maken gekregen met allerlei snelle maatregelen van de overheid. Daarbij ging het ook over de compensatie van de kosten en vooral de gemiste inkomsten van studenten die vertraging oplopen en die straks flink aan de bak moeten. Er is gekozen om dit alleen te doen voor degenen die anders hadden kunnen afstuderen (hoewel het kunnen inhalen van de achterstand voor veel studenten in praktische zin kan plaatsvinden in combinatie met een vervolgstudie, dus ook hierbij had een keuze kunnen worden gemaakt, maar goed..).

Toch trok 'de politiek' aan de bel, om de Minister duidelijk te maken dat er meer mogelijkheden zijn als het gaat om het slachtoffer zijn van de crisis en de consequenties voor de studie. Het zou een volledig document vergen om alles dat naar voren werd gebracht op een rijtje te zetten. Later, als OCW alles met terugwerkende kracht gaat evalueren, zal dat zeker gebeuren.

Hier een van de recente stukken, met Kamervragen over een grotere groep studenten die vertraging hebben meegemaakt, en het antwoord van de Minister.

Vragen van het lid Futselaar (SP) aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over het bericht dat tienduizenden studenten studievertraging oplopen (ingezonden 16 juni 2020)

1 Wat is uw reactie op het onderzoek van ResearchNed waaruit blijkt dat meer dan 50.000 studenten studievertraging oplopen als gevolg van de coronamaatregelen?

De COVID-19-crisis heeft grote gevolgen voor het hele onderwijs, van de voorschool tot de universiteit. Onderwijsinstellingen hebben het onderwijs in de afgelopen maanden anders ingericht en op afstand georganiseerd. Mbo-instellingen, hogescholen en universiteiten zijn sinds 15 juni gedeeltelijk weer gestart met het verzorgen van onderwijs op locatie. Door alle betrokkenen in alle sectoren is de afgelopen periode keihard gewerkt aan het mogelijk maken van het onderwijs op afstand. Ik ben trots op wat er door het onderwijsveld onder zulke moeilijke omstandigheden in korte tijd is bereikt. Ondanks deze grote inspanningen is het onvermijdelijk gebleken dat sommige studenten studievertraging oplopen.

2 Op welke wijze wordt studievertraging en uitval als gevolg van de coronamaatregelen gemonitord? Bent u voornemens in de nabije toekomst studievertraging en uitval als gevolg van de coronamaatregelen te gaan monitoren?

Ik ga ervan uit dat individuele opleidingen zelf monitoren welke mate van studievertraging en uitval plaatsvindt. Daarnaast besteedt de jaarlijkse monitor beleidsmaatregelen hoger onderwijs aandacht aan de cijfers over uitval en aan de studievoortgang in de beleving van studenten. De eerstvolgende monitor verwacht ik u dit jaar na de zomer toe te sturen. Daarin zullen de gevolgen van corona nog niet zichtbaar zijn. Ik zal deze wel gaan betrekken in de monitor beleidsmaatregelen.

De benodigde gegevens komen beschikbaar na afloop van het betreffende studiejaar. Als de inschrijvingscijfers over het nieuwe studiejaar 2020-2021 definitief zijn kan uitval in 2019-2020 inzichtelijk gemaakt worden. Kanttekening daarbij is dat het niet goed mogelijk zal zijn onderscheid te maken tussen uitval door de coronacrisis of uitval door andere redenen. Ook de studentbeleving van 2019-2020 komt in de loop van 2020-2021 beschikbaar. Ik verwacht op uitval, studievoortgang en corona, vergeleken met de periode vóór corona, in te kunnen gaan in de Monitor beleidsmaatregelen hoger onderwijs die in 2021 verschijnt.

3 Bent u voornemens om studenten meer ruimte te geven om fysiek onderwijs te volgen? Zo ja, op welke wijze? Bent u het daarnaast met de mening eens dat de ruimte die nu aan studenten wordt gegeven in het openbaar vervoer veel te mager is?

Met ingang van het nieuwe studiejaar wordt het mbo, hbo en wo verder opengesteld voor onderwijsactiviteiten op de locatie van de mbo-instellingen, hogescholen en universiteiten. Sinds 15 juni

was dit al het geval voor praktijkonderwijs, toetsing en begeleiding van kwetsbare studenten, maar na de zomervakantie mag de instelling aanvullend daarop zelf weer keuzes maken over onderwijsactiviteiten op locatie. Uiteraard met inachtneming van de RIVM richtlijnen waaronder het bewaren van de 1,5 meter afstand tot elkaar.

Om studenten op verantwoorde wijze naar de onderwijsinstellingen te kunnen laten komen en met het openbaar vervoer te laten reizen hebben koepelorganisaties, vervoerdersorganisaties, IenW en OCW nieuwe afspraken gemaakt over het OV-gebruik. De gezamenlijke ambitie is zoveel mogelijk mensen veilig te kunnen vervoeren naar de onderwijsinstellingen met het OV. De afspraken vervangen de eerdere afspraken over het tijdsvenster van 11-15 uur. De nieuwe afspraken geven meer ruimte. Er is afgesproken om begin- en eindtijden van onderwijsactiviteiten te spreiden en het onderwijs zo te organiseren dat studenten niet of nauwelijks in de spits hoeven te reizen. Studenten wordt geen toegang tot de spits ontzegd en het studentenreisproduct wordt niet beperkt. Het uitgangspunt is regionale afspraken op basis van een landelijk model, zodat goed rekening kan worden gehouden met specifieke omstandigheden en mogelijkheden.

4 Kunt u een beeld geven van hoeveel studenten die studievertraging oplopen buiten de eerder gepresenteerde compensatieregeling vallen? Kunt u daarnaast een inschatting maken van de extra kosten die studenten met studievertraging maken als gevolg van de coronamaatregelen?

Hoeveel studenten daadwerkelijk studievertraging hebben opgelopen en hoe groot hun studievertraging is, is op dit moment niet te zeggen. Ik kan dan ook niet aangeven hoeveel studenten studievertraging oplopen en buiten de eerder gepresenteerde compensatieregeling vallen. In elk geval vallen studenten die niet in de afrondende fase van hun hbo-bachelor of wo-masteropleiding zitten, buiten de eerder gecommuniceerde compensatieregeling. In uitvoering van de motie Jetten/Heerma zijn de financiële gevolgen van de maatregelen als gevolg van COVID-19 voor studenten in kaart gebracht:

1. Extra collegegeld ho (€ 179 per maand)/lesgeld mbo (€ 100 per maand)/cursusgeld mbo (€ 20-€ 50 per maand).
2. Geen recht meer op basisbeurs of aanvullende beurs (door uitloop uit nominale duur); gemiddeld € 300 per maand in mbo en ho. (NB: Voor de studenten uit de laagste inkomens bedraagt de aanvullende beurs per maand maximaal € 374 in mbo en € 403 in ho);

5 Bent u alsnog bereid om alle studenten die studievertraging oplopen vanwege de coronamaatregelen op gepaste wijze te compenseren, vergelijkbaar met hbo-bachelorstudenten en wo-masterstudenten?

Studenten in eerdere fases van de studie hebben meer ruimte voor het inhalen van eventuele studievertraging, daarom ben ik niet voornemens om ook deze studenten toe te voegen aan de compensatieregeling. De ruimte die er is gekomen voor tentaminering, examinering en praktijkonderwijs zorgt er voor dat ook deze studenten hun onderwijsactiviteiten kunnen voltooien, zodat verdere vertraging wordt voorkomen.

6 Op welke wijze worden instellingen en docenten ondersteund bij het terugdringen van de studievertraging en uitval?

Het voorkomen van studievertraging en uitval vraagt om creatieve oplossingen in het geven van afstandsonderwijs, betrokkenheid bij de student, aandacht voor studentenwelzijn, een goede samenwerking tussen onderwijssectoren en anders werken dan we normaal gewend zijn. Hogeronderwijsinstellingen en iedereen die daarbinnen aan het werk is, doen nu alles wat in hun macht ligt om die inspanningen te leveren en uitval en studievertraging zoveel mogelijk te beperken. OCW ondersteunt hen om dit zo goed mogelijk te kunnen doen. OCW biedt bijvoorbeeld financiële ondersteuning aan het Versnellingsplan onderwijsinnovatie met ICT.

Dit versnellingsplan speelt met de Vraagbaak Online Onderwijs een belangrijke rol in de uitwisseling van kennis over goed online onderwijs dat studievertraging en uitval kan voorkomen. Andere manieren waarop OCW ondersteuning biedt, zijn het wegnemen van belemmeringen in wet- en regelgeving (zoals in de toelating van studenten die nog niet aan alle instroomeisen voldoen), het maken van afspraken met toezichthouders over handhaving, het faciliteren van kennisuitwisseling middels de werkgroep Studentenwelzijn en het meedenken in oplossingen.

Afspraken hierover staan opgenomen in het, ook aan uw Kamer toegezonden, Servicedocument Hoger Onderwijs, waarmee wordt beoogd om instellingen handreikingen en ruimte te bieden in deze tijd van crisis. Op basis van signalen en behoeften van instellingen, studenten, onderwijsvakbonden en andere betrokkenen op landelijk niveau, is dit document in de afgelopen weken steeds weer geactualiseerd en zijn er waar nodig nieuwe afspraken gemaakt.

8 Europese Commissie ziet onderwijs als een drijvend kracht achter uit de crisis komen

Begin deze maand verscheen een groot pakket met documenten als het gaat om het gaan proberen om met inzet van scholing, onderwijs, trainingen en daarbij benodigde instrumenten uit deze crisis te komen, met veel acties, plannen, denkrichtingen en projecten, en ondersteund met veel geld. Opvallend is dat daarbij een zeer belangrijke en dus grote rol is weggelegd voor het beroeps-onderwijs en dan vooral binnen het Vocational Education and Training (VET), wat we in ons land als MBO zien.

In verschillende landen is VET ook op hogere niveaus terug te vinden, en dus worden ook die kwalificaties meegenomen in die stukken. Dat laatste wordt zo belangrijk geacht te zijn dat Duitsland dat het voorzitterschap van de EU dit semester mag invullen, deze ontwikkeling hoog op de agenda heeft gezet – en daar komen we na de zomervakantie zeker nog op terug, gelet op de Ad in ons land en het Graduaat in Vlaanderen.

De overkoepelende naam voor dit alles is: 'European Skills Agenda for Sustainable Competitiveness, Social Fairness and Resilience'. Daaraan komen twaalf zgn. Actions in voor. Ze hebben allemaal wel een relatie met het VET en dus zullen er in de komende maanden allerlei stukken in de richting van onze overheid komen, met voorstellen en opties om daaraan een bijdrage te leveren. Echter, onderwijs is een nationale verantwoordelijkheid, dus het is niet zeker of Nederland over de volle breedte gaat aanhaken, om hier zaken in gang te zetten dan wel te bezien of samenwerkingsverbanden met andere landen zijn op te zetten – vooral met landen die nu het hardst zijn getroffen en dus ook de studenten aldaar in het beroeps-onderwijs.

We geven ter informatie hier de samenvatting van dit alles, zoals op de website van de EU is terug te vinden. Voor de goede orde: Een Centre of Vocational Excellence is een VET-instelling die heeft bewezen een buitengewone expertise te hebben op een bepaald gebied en samen met instellingen in andere landen in een netwerk zit om van elkaar te leren. Men wil in de komende jaren het aantal CoVE-netwerken gaan uitbreiden, samen overigens met de 'European Universities', een vergelijkbaar initiatief dat twee jaren geleden in gang is gezet voor het hoger onderwijs.

Website European Commission

What is the Commission proposing on vocational education and training?

The proposal for a Council Recommendation on vocational education and training (VET) puts forward a number of actions to make VET future-proof.

The Commission's Proposal for a Council Recommendation on vocational education and training for sustainable competitiveness, social fairness and resilience aims to:

- modernise vocational education and training in the EU, adapting it to a more digital and greener economy;
- ensure that vocational education and training is agile, adapting swiftly to labour market needs and providing quality opportunities for young and adults alike;
- reinforce opportunities for work-based learning and apprenticeships;
- increase the flexibility of vocational education and training, including by encouraging modular and non-formal learning methods;
- boost the quality assurance of vocational education and training and promote Centres of Vocational Excellence.

It also proposes three quantitative objectives to be achieved by 2025:

- the share of employed graduates should be at least 82%;
- 60% of recent graduates from vocational education and training benefit from exposure to work-based learning;
- 8% of learners in vocational education and training benefit from a learning mobility abroad.

What actions can be taken at national level for strong, resilient and future-proof vocational education and training systems?

Member States, together with social partners, education and training providers, learners' representatives, business and sectoral organisations and other stakeholders should work together towards the following actions:

- providing vocational education and training providers a level of autonomy allowing them to react quickly to skills challenges, offer fast reskilling programmes and work in close partnerships with employers from both public and private sectors;
- modularising vocational education and training programmes and expanding them to higher levels of qualifications and micro-credentials;
- linking vocational education and training to forward-looking economic strategies and innovation systems, including by promoting Centres of Vocational Excellence (see below);
- embedding environmental and social sustainability into vocational education and training curricula and organisational management;
- ensuring better permeability between all sectors of education and training;
- increasing the digital readiness of vocational education and training institutions
- increasing opportunities for mobility of learners and staff offered by the Erasmus+ programme and other funding opportunities;
- addressing gender bias and gender stereotypical choices and supporting diversity and inclusiveness;
- defining a set of indicators and objectives to enable both quantitative and qualitative monitoring of performance of vocational education and training systems.

How will Centres of Vocational Excellence contribute to the Skills Agenda?

The initiative on Centres of Vocational Excellence defines a bottom-up approach to excellence where vocational education and training institutions are capable of rapidly adapting skills provision to evolving economic and social needs.

They bring together a wide range of local partners such as providers of vocational education and training, employers, research centres, development agencies, and employment services (among others), to co-create "skills ecosystems" that contribute to regional economic and social development, innovation, and smart specialisation strategies. 50 Centres of Vocational Excellence are envisaged across the EU to provide learners with entrepreneurial skills and attitudes, and support entrepreneurial initiatives through business incubators.

9 Motie over aanpassing toelatingseisen pabo

Bij de discussies in de TK over het lerarentekort is gekeken naar mogelijkheden om voor degenen die mogelijk al veel ervaring hebben in het onderwijs of op een andere wijze relevante competenties heeft verworven, de toelating bij de pabo aan te passen. Dat betekent dat bij het moeten voldoen aan de eisen meer dan voorheen naar de eerder verworven kennis en competenties mag worden gekeken.

Hier de motie die is aangenomen. Het zal dan interessant worden of de Minister deze zo overneemt en zo ja, wat de effecten zullen zijn.

MOTIE VAN HET LID RUDMER HEEREMA / Voorgesteld 2 juli 2020 / aangenomen 7 juli 2020

De Kamer, gehoord de beraadslaging, constaterende dat de Kamer op 10 oktober 2019 heeft gevraagd om een deel van de toelatingseisen voor de pabo te versoepelen, zodat ook zeer gemotiveerde aankomende studenten een kans maken;

constaterende dat niet elke pabo-instelling zich aan deze regels houdt;

verzoekt de regering, ervoor te zorgen dat de toelatingseisen voor alle pabo-instellingen gelijk zijn zodat elke gemotiveerde student de kans krijgt om docent te worden in het primair onderwijs; verzoekt de regering, om ook elders verworven competenties en bewezen werk- en denkniveau meegewogen te laten worden in de toelating voor de pabo, en de Kamer te informeren over de uitwerking hiervan, en gaat over tot de orde van de dag.
